

UTEMELJITEV NAGRADE ZA ŽIVLJENJSKO DELO

Miranda Caharija - Tantadruj 2017 za življenjsko delo

Dramska igralka Miranda Caharija je ena tistih igralk za katero lahko zapišemo, da je zamejskemu gledališču, slovenskemu jeziku in profesionalnemu gledališkemu ustvarjanju v Trstu predana scela. Če izpustimo že skoraj anekdotično pripoved o tem, kako je kot dekletce na domačem dvorišču – najprej v Križu nad Trstom, nato v Nabrežini – staršem zatrjevala, da bo postala »artista« in so jo ti v njenem otroškem hrepenenju po nastopanju podpirali, so jo z gledališčem, s tedanjem Slovenskim narodnim gledališčem v Trstu, najprej povezala učna leta. V nasprotju z nekaterimi tržaškimi igralskimi kolegi se ni odločila za študij na igralski akademiji v Ljubljani, temveč je ostala zvesta zamejstvu in je pod okriljem slovenskega gledališča v Trstu zaključila interno igralsko in baletno šolo. Že kot gojenka te šole je nastopila v manjših vlogah, jeseni leta 1961 – pri rosnih osemnajstih – pa je postala njegova stalna članica in v naslednjih štirih desetletjih s svojo predanostjo in ustvarjalnostjo ter s sto šestdesetimi odigranimi vlogami pripomogla k umetniški rasti najprej Slovenskega gledališča v Trstu, nato Slovenskega stalnega gledališča.

Tržaško občinstvo jo je imelo rado. Že v prvi sezoni si je ustvarila ime z naslovno vlogo, Goljevo Sneguljčico in čeprav je bila še isto leto Ofelija v Shakespearovem Hamletu, kmalu zatem Angelina v Fojevih Arhangelih in avtomatih in Desdemona v Shakespearovem Othellu, je bila zaradi majhnosti tržaškega ansambla primorana igrati vse, kar je bilo mogoče; v posameznih sezonah, v katerih so takrat odigrali po osem ali več premiernih uprizoritev, je nastopila vsaj v šestih od njih, ob tem pa igrala tudi v ponovitvah iz prejšnjih sezon. Kljub mladostnemu zanosu in pregovorni »kraški trmi«, ji ni bilo vedno lahko, vedela pa je, da igralec mora igrati, ohranjati igralsko kondicijo, se igralsko in osebno razvijati in nenehno iskati le zato, da bo nekoč kos tudi najzahtevnejšim likom. Trdo delo se je Mirandi obrestovalo; v drugem desetletju dela v gledališču se je dokazala tudi kot interpretinja karakternih vlog in prejela prva igralska priznanja: za vlogo beračice Šobe v Leskovčevi drami Dva bregova je leta 1975 na Borštnikovem srečanju prejela nagrado za mlado igralko, za vlogo Enee v Fojevi Sedmi zapovedi: Kradi malo manj tri leta pozneje prav tako na Borštnikovem srečanju nagrado občinstva, vloga Veronike Deseniške v Župančičevi tragediji z enakim naslovom pa ji je leta 1977 prinesla nagrado Sklada Staneta Severja. Vse tri nagrajene vloge je odigrala v Babičevi režiji.

Osemdeseta leta igralki niso bila naklonjena in četudi med vlogami najdemo velike – bila je Eugenia v Petrolinijevem Chicchignoli, Nežka v Linhartovi komediji Ta veseli dan ali Matiček se ženi ali Helena v Cankarjevem Za narodov blagor – je bila Miranda Caharija sposobna občinstvu pokazati več, kot je bilo za njo pravih vlog ali ji ponujenih priložnosti. Novo priložnost je v tistih letih igralki ponudil film. Filmska kamera ji ni bila tuja – pred njo je kot Lenka v Babičevem filmu Po isti poti se ne vračaj debitirala že leta 1965, nato izoblikovala še dva izjemna ženska lika v Klopčičevem filmu Vdovstvu Karoline Žašler, 1976, in v Hladnikovem Ubij me nežno leta 1979 – sredi osemdesetih pa je posnela svoj najodmevnejši film, Eva, v režiji Francija Slaka in v njem odigrala naslovno vlogo. Prinesel ji je nagrado na 11. Tednu domačega filma v Celju (1983), kot italijanski državljanki pa za las odnesel puljsko areno.

V sezoni 1989/90 je Miranda Caharija odigrala eno svojih magistralnih vlog, Serafino Delle Rose v Williamsovi Tetovirani roži v režiji Maria Uršiča. Polnokrvnemu ženskemu liku z ameriškega Juga, vdovi, v kateri se znova prebudi želja po ljubezni pa tudi ljubosumje, je igralka v naslednjem desetletju dodala paleto novih, prav tako kompleksnih ženskih likov, v katerih je lahko v popolnosti

izrazila svojo umetniško in igralsko zrelost; bila je Filumena Marturano v De Filippovi igri z enakim naslovom prav tako v Uršičevi režiji, Kate Keller v Millerjevi drami Vsi moji sinovi v režiji Zvoneta Šedlbauerja (obe 1999), ob 40. obletnici umetniškega dela pa je odigrala naslovno vlogo v drami Deja Husu, ki jo je ob njenem igralskem jubileju in v letu, ko je prejela najvišje priznanje za igralske dosežke, Borštnikov prstan, prav zanjo napisal (in jo tudi režiral) Mario Uršič. Pomembnejšim likom, ki jih je na odru slovenskega gledališča upodobila v 40-letni igralski karieri se je z monodramo Me in one, skratka me: ženske še zadnjič poklonila pred desetimi leti.

V uvodu sem zapisal, da je bila Miranda Caharija scela igralka. Njeno igralsko snovanje se ni omejilo le na ustvarjanje na domačem, matičnem tržaškem odru ali na filmu (v zadnjem desetletju je nastopila še v Vojnovičevem filmu Piran – Pirano, 2010, in Turkovem Nahrani me z besedami, 2012), s svojim igralskim darom in s priljubljenim igralcem Livijem Bogatcem je vrsto let nastopala še v radijski oddaji Za smeh in dobro voljo na Radiu Trst A, z že omenjenim igralskim kolegom in režiserjem Mariom Uršičem pa v predstavah, ki so jih poleti igrali na odprtem v Križu pri Trstu.

Ker je Miranda Caharija s svojim igralskim deležem v 160 uprizoritvah različnih žanrskih usmeritev močno zaznamovala delovanje Slovenskega stalnega gledališča v Trstu, njegovi okolici pa tudi povsod tam, kjer je gostovalo naše edino zamejsko gledališče, predvsem pa v njem vztrajala tudi v času njegovih kriz in nesoglasij njegovega vodstva in verjela, da šteje le predost poklicu, ki ga je opravljala s posebno ljubeznijo, so člani komisije za primorsko gledališko nagrado tantadruj za življenjsko delo – Teja Glažar, Meta Hočevnar in Igor Pison – soglasno sklenili, da nagrado za leto 2017 prejme prav dramska igralka Miranda Caharija.